

Моят балет

МАРИЯ ИЛИЕВА

Издателска къща Жанет 45

Моят балет

МАРИЯ ИЛИЕВА

Книгата се издава със съдействието на
„ЮТЕКС ХОЛДИНГ“ АД

Текст: Мария Илиева

Фотографи: Борис Димитров, Виктор Викторов, Илиан Илиев,
Здравко Деков

ISBN: 978-954-491-327-4

Съдържание:

4	Моят балет
6	Изкуството балет
7	Романтизъм
9	Балетите от началото на XX век
12	Съвременният балет
13	За сцената
17	В света на балета
18	Зад кулисите
20	Балетният костюм
21	Балетните обувки
23	Грим и прическа
24	Осветление и декор
27	Балетната техника
29	Традицията
30	Да учим балет
31	Балетният педагог
32	Упражнения от класическия екзерсис
36	Позиции на краката
38	Позиции на ръцете
40	Плие / Plie
41	Батман тандю / Battement tendu
42	Фондю / Battement fondu
45	Световните балетни тупи

Моят балет

МАРИЯ ИЛИЕВА

*Празна сцена. В осветения кръг чудно красиво
създание във великолепен костюм танцува под
звучите на оркестър. Публиката е застинала в захлас
пред грацията и ефирната му лекота. Музиката
спира,*

а залата избухва в бурни аплодисменти.

*Красавицата прави поклон след поклон
под дъжд от цветя...*

*Сигурно всяко момиченце, прекрачило прага
на балетното училище, е било спохождено
от този сън.*

За мен този сън се превърна в реалност.

Като малка с часове таниувах в хола и си се представях на сцената – ту в ролята на Одилия от „Лебедово езеро“, ту като Жизел, даже като китаеца от „Дешикотрошачката“.

Един ден, бях десетгодишна, майка ми ме хвана за ръка и ме заведе в балетното училище.

Озовах се сред стотици малки момиченца и момченца. Чак тогава разбрах, че ще се явявам на конкурс.

Изкуството балет

Много хора мислят, че думата „балет“ означава просто вид танц. Ние с вас знаем, че тя има няколко значения. На първо място балет е самото представление. То е неразделно цяло от музиката, танца, театъра и уменията на художниците, създали декорите и костюмите.

Балет е също така съставът, който танцува в постановката. Балет е и особенният вид танцовална техника, възникнала преди 350 години, която съществува и се развива и до днес.

Изкуството балет се оформя през втората половина на XVIII век, когато танцът се откъсва от строгите дворцови форми. Балетните артисти танцуват вече на сцена и така се стига до театралния вид на това изкуство.

Още през XV – XVI век, по време на епохата на Ренесанса в Италия, танцът е на огромна почит. Заражда се професията „хореограф“ – човек, който съчинява танци. Именно там Доменико да Пиаченца създава новата дума „балет“. Модата на „балети“ бързо се разпространява.

През 1661 година в Париж крал Луи XIV създава Кралската Академия за музика и танц. Кралят кани там 13 танцмайстори, чиято задача е да съхранят танцовалните традиции.

Романтизъм

В началото на XIX век пламва модата на романтизма. Вълшебни създания – феи, гноми и силфиди – завладяват музиката, литературата, театъра и живописа. Романтизмът се оказва благоприятна почва за

балета. Този период дава на света великите балерини Мария Талъони, Фани Елслер, Карлота Гризи и Фани Черито.

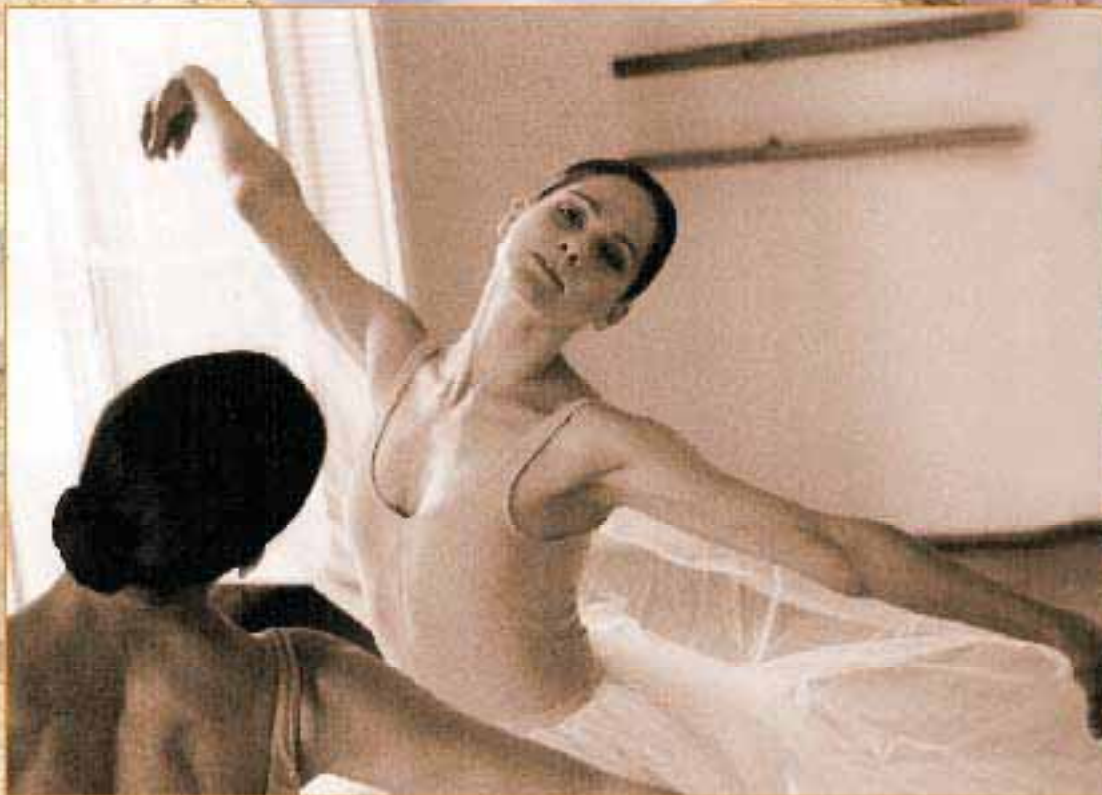
Грешно е да се смятат всички балети за класически. Терминът се отнася за първите продукции създадени в Русия в края на XIX век.

Това са „Баядерка“, „Спящата красавица“, „Лешникотрошачката“ и „Лебедово езеро“. Тези от вас, които по-често са гледали балет, са забелязали, че между танците балетистите обясняват действието с мимически жестове. Може би малцина знаят, че мимиката е „запазена марка“ на балетите от XIX век.

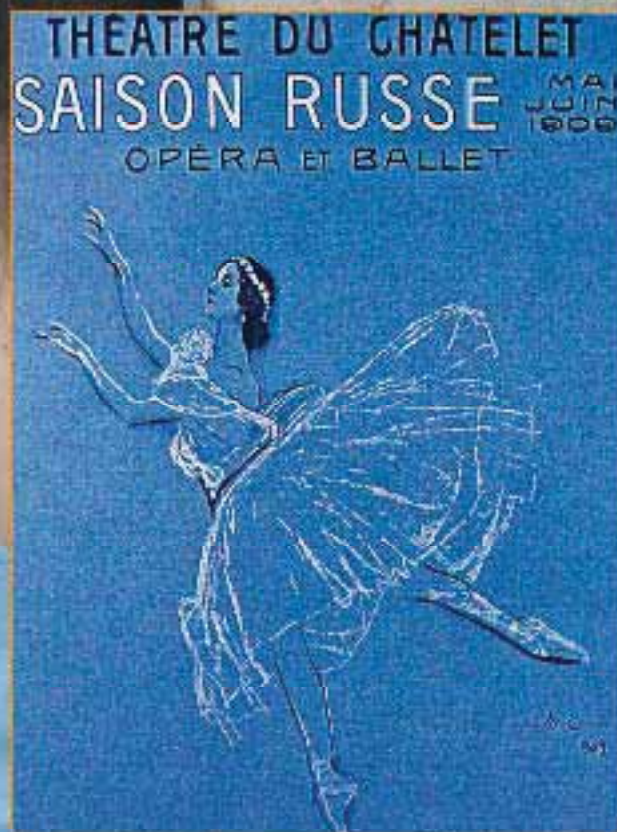

*Преминах и трите кръга и накрая бях сред
двадесетината избрани деца. На 15 септември
всички ние изкачихме високите
стръмни стълби на училището.
„Ето ги, идват зайците“ – с тези думи ни
посрещнаха големите ученици. Трябваше да
мине цяла година, докато се отървем от
„позорната“ титла. За това време усвоихме
основните упражнения на класическия танц.*

Балетите от началото на ХХ век

Този период е известен с появата на нов тип балети. Руският хореограф Михаил Фокин разчупва формалната структура на класическия балет и създава едноактни балети, които и днес се смятат за шедеври. Фокин работи за Сергей Дягилев – известен импресарио, успял да събере най-добрите в областта на музиката, танца, живописца. В периода 1909-1929 г. той прави турнета в Европа и Америка със своята трупа „Руски балет“. Това възражда интереса към балета по света.

Публиката е шокирана от новаторските идеи, които са не само в танца, но и в музиката, и в костюмите. Най-изтъкнатите изпълнители от този период са Анна Павлова, Тамара Карсавина, Вацлав Нижински, който по-късно създава и свои оригинални хореографски версии. Известен хореограф става и друг танцьор от трупата – Леонид Мясин. Една от последните звезди на Сергей Дягилев е Серж Лифар – човекът, който впоследствие възражда славата на

Джордж Баланчин (Георгий Баланчивадзе) напуска Русия през 1924 година, а през 1933 заминава за Америка. Още с пристигането си той формира своя школа, която по-късно получава името Американски балет скул. Баланчин е и един от основателите на Американския балет. В САЩ той създава известните си балети „Серенада“, „Симфония в до мажор“, „Кристалният дворец“ и др. Както повечето му постановки, те са без сюжет. Трудната техника и изрядната чистота, която се изисква при изпълнението им, ги прави актуални и търсени във всички световни трупи. Неговият стил се смята за мост между класическия и модерния танц.

*Още от началните класове в балетното училище
учениците участват в балетни постановки.
Една от първите ми изяви беше в Софийската опера. Там
целият ни клас изпълняваше кратко хорце.
Ролята не беше трудна, но какво беше очарованието
да бъдеш на сцената сред артистите,
които се готвят да излязат пред публика...*

Съвременният балет

XX век бележи началото и на много техники, наречени модерен балет. Смятайки класическия танц за твърде скован и затворен, много танцьори се опитват да създадат и наложат свое виждане за танца.

затова последователите ѝ не могат да го повторят...

В крайна сметка представата за танц се разчупва. В Америка възниква школата на Рут Сен-Дени и Тед Шон, наречена Денишон. Известна тяхна ученичка е Марта Греъм. Паралелно в Европа се появява школата на австрийския теоретик на танца Рудолф фон Лабан. Учениците на тези

Една от тях е знаменитата Айседора Дънкан.

Тя играе боса, облечена с лека туника в гръцки стил. Нейният танц е предимно импровизация,

За сцената

В Древна Гърция хората са идвали да гледат знаменитите комедии и трагедии на известните по това време Есхил, Софокъл,

Аристофан. Да се насладят на прекрасните истории за борбите и страданията на гръцките богове и герои.

Стремежът към хармония и красота

вдъхновявал древните елини да строят величествени храмове и амфитеатри. Театрите под открито небе са побирали над 10 000 човека. Гениалното стъпаловидно

Балетът е изкуство възвишено, красиво, одухотворено, но и много трудно. Публиката вижда само крайния резултат, когато след много дни работа в балетната зала, след много сълзи и понякога травми ние достигаме магията, наречена балет! Когато представлението свършва, или току-що е изтанцувано някое важно соло, танцьорите признателно приемат аплодисментите на публиката.

Това става под формата на поклон или реверанс, а те винаги са съобразени с ролята, която артистът в момента танцува.

Всяка балерина, в зависимост от своята индивидуалност, поднася по свой собствен начин поклона си на публиката.

Актъорите играели на малката площадка, наречена „орхестра“, а зад гърба им се намирала по-висока платформа – „сцена“, където по-късно се е пренесло действието. Античните театри съществуват и до днес и на тях се изнасят различни представления и концерти, опери и балети.

Но истинският дом на балета е съвременният театър с необходимите за това изкуство съоръжения.

За танцьорите е много важен балетният под. Това е сглобяема гървена конструкция, обикновено от бук, която освен че изравнява терена, е еластична и дава възможност на танцуващите да отскачат по-лесно. Независимо дали даден театър притежава такъв под, или не, от края на XX век балетните спектакли се танцуват върху балатум.

Моят балет

МАРИЯ ИЛИЕВА

Българска
Първо издание

Редактори:
Елизабет Радкова, Мария Русанова
Оформление: Даниел Илиев
Предпечатна подготовка: Даниел Илиев

Скици на костюмите:
Цветанка Петкова-Стойнова за балета „Дон Кихот“ в СНОБ,
Мариана Попова за балета „Спящата красавица“,
архив на СНОБ, артисти от балета СНОБ,
Мартина Флорова – НУТИ,
геца от Балетна школа „Маша Илиева“, Инес Павлова.

Печат: Полиграфически комплекс „Жанет 45“
4004 Пловдив, бул. „Ал. Стамболийски“ 9
тел./факс: 032 60 90 60

ISBN: 978-954-491-327-4